

УДК 159.9

DOI: [https://doi.org/10.17721/BPSY.2024.2\(20\).16](https://doi.org/10.17721/BPSY.2024.2(20).16)

Тетяна ТРАВЕРСЕ, д-р психол. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-9031-1173

e-mail: traversay@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Борис КОЛУПАЄВ, магістр

ORCID ID: 0000-0002-0198-9872

e-mail: borys.kolupaiev@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ АЛЬТРУЇСТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ТРАНЗАКТНОГО АНАЛІЗУ

Вступ. Досліджено альтруїстичну поведінку дорослих людей в умовах війни. Проаналізовано сучасні дослідження у контексті різних методологічних підходів, розглянуто зміст і структуру альтруїзму як психологічного явища. Метою є розкрити зміст та структуру психологічних особливостей мотивації альтруїстичної поведінки дорослих.

Методи. Використано методи аналізу сучасної літератури з психології мотивації поведінки особистості, психології транзактного аналізу, а також теоретичні, емпіричні методи, психодіагностичні методики, методи математично-статистичного опрацювання даних.

Результати. З'ясовано, що поведінкові патерни, які пов'язані з внутрішніми драйверами, визначають схильність особистості до альтруїзму. Зміст і структура драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки особистості зумовлюють їх прояви та зв'язки з генеративним альтруїзмом. Виявлено, що особам раннього дорослого віку властиві позитивні зв'язки між поведінковим альтруїзмом, домінантним драйвером "Будь сильним" і генеративним альтруїзмом. Розкрито, що особам середнього дорослого віку властиві помірний позитивний зв'язок між поведінковим альтруїзмом та драйвером "Уперто намагайся", тобто вони мають альтруїстичну спрямованість до поведінкового, а не до генеративного альтруїзму. Визначено, що особистісні цінності суттєво впливають на прояв альтруїзму. Драйвери, які пов'язані з прагненням до досягнення високих стандартів, самореалізації та самоконтролю, можуть стимулювати як поведінковий, так і генеративний альтруїзм.

Висновки. Аргументовано, що особи, які спрямовані на самореалізацію і самоактуалізацію, можуть частіше проявляти альтруїстичну поведінку, що відповідає їхнім внутрішнім переконанням, життєвим цілям, соціальним очікуванням. Ця альтруїстична спрямованість також може мотивуватися потребою підтверджувати свою стійкість і відповідальність перед іншими й очікуванням відповідної поведінки стосовно себе від інших. Для кожного з драйверів виокремлено індивідуальні стратегії, щоб забезпечити гармонійну узгодженість між допомогою іншим і піклуванням про себе.

Ключові слова: альтруїстична поведінка, драйвери, мотивація особистості, альтруїстична спрямованість, самореалізація та самоконтроль, допомога іншим, життєві цілі.

Вступ

Динамічні події вітчизняного суспільного-політичного життя загострили чимало проблем, серед яких проблема колективного і персонального протистояння агресору, проблема добровільного обов'язку і служіння, самозречення заради інших. У такому соціально-психологічному явищі нашого сьогодення, як безкорислива турбота про інших, це проявилось у формі благодійності, волонтерства, безкорисливої допомоги (Панченко, 2024), альтруїзму тощо.

Альтруїзм вважають фундаментаальною складовою частиною людської природи, яка має суттєве значення у формуванні й динаміці соціальних відносин. Альтруїстичну поведінку здебільшого пов'язують із почуттями самоповаги, задоволеності життям, очікуванням підтримки від оточення.

Актуальність. Як цілісне явище альтруїзм і до сьогодні залишається відкритою проблемою і досліджується у контексті різних методологічних підходів: філософського, біологічного, психологічного та інших.

У контексті біологічного підходу (Darwin, 1859) альтруїзм трактують як еволюційний механізм, що сприяє виживанню виду. Зокрема, дослідження у сфері еволюційної психології показують, що альтруїстична поведінка може бути обумовленою генетично, оскільки вона забезпечує виживання близьких родичів, таким чином підтримуючи поширення власних генів. Прикладом цього підходу є концепція родинного відбору / kin selection (за В. Гамільтоном).

У контексті психологічного підходу (Büssing et al., 2013; Clark, & Mills, 1993; Chevalier, 2005; Tudor, 2008) досліджують різні аспекти альтруїзму, а саме: як рису і властивість особистості, як спрямованість особистості,

як визначальний мотиватор поведінки людини, як соціальну норму тощо.

У соціально-психологічному контексті (Batson, & Powell, 2003; Kahler, & Capers, 1974) ідеться про значення альтруїзму в суспільній взаємодії особистості та групи, взаємодії між групами з урахуванням того, як саме суспільні цінності й норми впливають на мотивацію індивіда до альтруїстичної поведінки. Наприклад, у теорії соціального обміну ідеться про те, що альтруїстична поведінка є наслідком раціонального усвідомлення зисків і втрат.

У гуманістичній парадигмі (Büssing et al., 2013; Rogers, 1961) альтруїзм вважають природним наслідком досягнення найвищого рівня людського розвитку, який пов'язаний із самоактуалізацією особистості.

У контексті транзактного аналізу (Головаха, 2001; Стюарт, & Джойс, 2002) основну увагу приділяють поведінковим патернам, які пов'язані з так званими внутрішніми драйверами, що визначають схильність особистості до альтруїзму. Ідеться про існування мінісценаріїв (мотиваторів) чи так званих транзактних драйверів (Berne, 1961), які є типами захисної поведінки, що активізують, тобто є своєрідними пусковими механізмами тих чи інших життєвих сценаріїв. Вивчаючи їх, можна передбачити ключові особливості життєвих сценаріїв людини (Wilson, 1975). Водночас їх вважають тими сценаріями заборонами, які в дитинстві виконували функції стратегії виживання. У дорослому віці ці сценарії підтримують позицію "Я ОК, якщо..." (Hamilton, 1964; Harris, 1969).

Загалом виокремлено п'ять основних драйверів (тобто мотиваторів): "Будь Досконалим" / "Be Perfect", "Подобайся Іншим" / "Please Others", "Уперто Намагайся" / ("Try Hard", "Будь Сильним" / "Be Strong",

© Траверсе Тетяна, Колупаєв Борис, 2024

"Поспішай" / "Hurry Up" (Т. Калер). Своєю чергою, ці драйвери складно взаємодіють із шістьма сценарними процесами (Berne, 1961; Maslow, 1954), які характеризують, як: "Доки ні", "Потім", "Ніколи", "Завжди", "Майже", "З відкритим кінцем".

Системний вплив соціальних, культурних та інших середовищних чинників на формування драйверів у дитячому віці зумовлюють складності в їх вимірюванні, оскільки здебільшого використовуються суб'єктивні оцінки респондентів, що, своєю чергою, може викривлювати результати (Batson, 2011). Водночас стандартизовані інструменти для вимірювання транзактних драйверів не завжди можуть урахувати індивідуальні особливості респондентів, специфіку культурних контекстів (Gellert, 1975).

Драйвери є сформованими глибинними настановами раннього дитинства, тому їхній вплив на поведінку особистості може виявлятися лише в певних життєвих обставинах або ситуаціях. Це ускладнює їх дослідження у короткострокових вимірах, а також у визначенні їхнього впливу на довгострокові аспекти поведінки особистості (Vos, & Rijn, 2021). Ці драйвери визначають поведінкові сценарії, як задають ту чи іншу специфіку альтруїстичної поведінки: сформованість / несформованість альтруїстичної поведінки загалом, стимулювання або стримування альтруїстичних дій, міру вираженості в конкретних контекстах тощо.

Метою статті є розкрити зміст та структуру психологічних особливостей мотивації альтруїстичної поведінки дорослих.

Завданням дослідження є з'ясування особливостей мотивації альтруїстичної спрямованості поведінки дорослих осіб в умовах воєнного стану.

Методи

Для розв'язання поставлених завдань у дослідженні було використано такі методи, як: а) *теоретичні* – аналіз, порівняння, класифікація, узагальнення – для науково-теоретичного обґрунтування отриманих даних; б) *емпіричні* – спостереження, інтерв'ю, а також психодіагностичні методи "Шкала Альтруїстичної Поведінки" / Self-Report Altruistic Scale / SRA (Rushton et al., 1981); "Шкала Генеративної Альтруїстичної Поведінки / Generative Altruism Scale / GAIS (Büssing et al., 2013) – для виявлення рівня альтруїстичної поведінки особистості; "Driver Questionnaire" (Cox, 2001); "Drivers Checklist" (Hazel, 1989) – для виявлення домінуючих транзактних драйверів особистості; в) методи математично-статистичного опрацювання даних – коефіцієнт альфа Кронбаха – для оцінювання внутрішньої узгодженості (надійності) тестів або опитувальників, тобто наскільки питання дослідження взаємопов'язані між собою; тест Шапіро – Вілка для перевірки нормальності розподілу вибірових даних (Shapiro, & Wilk, 1965); кореляційний аналіз – для визначення наявності і сили зв'язку між двома змінними. Залежно від нормального / ненормального розподілу даних використано відповідно кореляційний коефіцієнт Пірсона і кореляційний коефіцієнт Спірмена, а відповідно t-критерій Стюдента і U-критерій Манна – Уїтні застосовано для порівняння вибірок і з'ясування статистично значущих відмінностей між групами даних.

Характеристика вибірки та етапів емпіричної частини дослідження. Загалом у дослідженні взяли участь 100 осіб. Серед них здобувачі першої вищої освіти (50 осіб віком 16 до 24 років, 78 % осіб – жінки, денна форма навчання (група А) та здобувачі післядипломної освіти (50 осіб віком 27 до 43 років, 88 % осіб – жінки, заочна форма навчання (група Б).

Для зручності проведення дослідження, усі питання з опитувальників було перенесено у форму Google Forms. На початковому етапі проведено пілотне дослідження з 11 респондентами для виявлення технічних недоліків, проблем перекладу чи незрозумілості запитань. Після цього проведено основне дослідження, у якому взяли участь 100 осіб (група А та група Б). Усі дані респондентів заносилися до системи Statistica для подальшого статистичного опрацювання. Після завершення опитувань проведено розрахунок коефіцієнтів альфа Кронбаха для перевірки якості адаптації методик. Аналіз показав, що опитувальник J. W. Hazell потребує суттєвої адаптації, оскільки його коефіцієнт альфа Кронбаха $\alpha_{\text{Cronbach}} < 0,5$. Натомість методики Cox (0,71), GAIS (0,72) та SRA (0,87) продемонстрували прийнятну надійність для українськомовної вибірки.

На наступному етапі дослідження із використанням тесту Шапіро – Вілка перевірено нормальність розподілу отриманих статистичних даних за кожною методикою для визначення відповідних статистичних методів подальшого аналізу. Після цього проведено порівняльний аналіз емпіричних даних із використанням t-критерію Стюдента та U-критерію Манна – Уїтні, що дозволило дослідити та інтерпретувати відмінності в рівнях альтруїзму та домінуючих транзактних драйверах у різних досліджуваних групах. Далі за допомогою кореляційного аналізу з'ясовано взаємозв'язки між домінуючими транзактними драйверами та рівнем альтруїстичної поведінки в досліджуваних групах. На всіх етапах дослідження результати перевірялися на статистичну значущість.

Результати

Дослідження рівня альтруїзму за методиками SRA та GAIS у групі Б свідчать про наявний у них значно вищий рівень альтруїзму, який пов'язаний з поведінковими тенденціями (SRA-методика: у середньому за вибіркою 45,04 проти 55,72 при $t_{\text{Стюдента}} = -5,27$ та $p \leq 10^{-6}$) (табл. 1).

Водночас рівень генеративного альтруїзму (GAIS-методика) також показав значущі відмінності (2221 проти 2829 відповідно при $U_{\text{Mann-Whitney}} = 946$, $Z = -2,1$ та $p \leq 0,036$) (табл. 2).

Також можна відзначити зниження рівня взаємозв'язку між поведінковим та генеративним альтруїзмом ($r_{\text{Спірмена}} = 0,64$ проти $r_{\text{Спірмена}} = 0,45$ при $p \leq 0,01$) (рис. 1, табл. 3).

Збільшення рівня генеративного альтруїзму між групами А та Б можна пояснити кількома соціальними та психологічними чинниками, що впливають на розвиток особистості в цьому віковому періоді. У молодшій віковій групі (група А) люди зазвичай перебувають на етапі пошуку своєї ідентичності та формування соціальних зв'язків, що може впливати на їхню мотивацію до альтруїзму, орієнтованого на отримання досвіду та зміцнення стосунків, тоді як у старшій віковій групі (група Б) спостерігається більший рівень соціальної відповідальності, оскільки особи частіше досягають професійної стабільності, мають сім'ї, дітей та стають частиною ширших соціальних контекстів. Ці зміни в життєвих цінностях і мотивації можуть стимулювати генеративний альтруїзм, спрямований на підтримку інших і передавання досвіду молодшим поколінням.

Також важливим чинником є зростання життєвого досвіду, що дозволяє краще розуміти потреби інших і спонукає до активнішої допомоги.

З'ясування змісту і структури драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки особистості за методикою М. Кокс (Cox) показало збільшення кількості драйверів, що домінують одночасно, у групі Б (табл. 4).

Таблиця 1

Порівняння рівнів альтруїзму, пов'язаного з поведінковими тенденціями (SRA-методика) у групах А і Б

T-tests; Group A (Early Adulthood) vs Group B (Middle Adulthood)									
Variable	Mean Group A	Mean Group B	t-value	df	p	Valid N Group A	Valid N Group B	Std.Dev. Group A	Std.Dev. Group B
SRA Total (of 100)	45,04000	55,72000	-5,26688	98	0,000001	50	50	9,538237	10,70579

Таблиця 2

Порівняння рівнів генеративного альтруїзму (GALS-методика) у групах А і Б

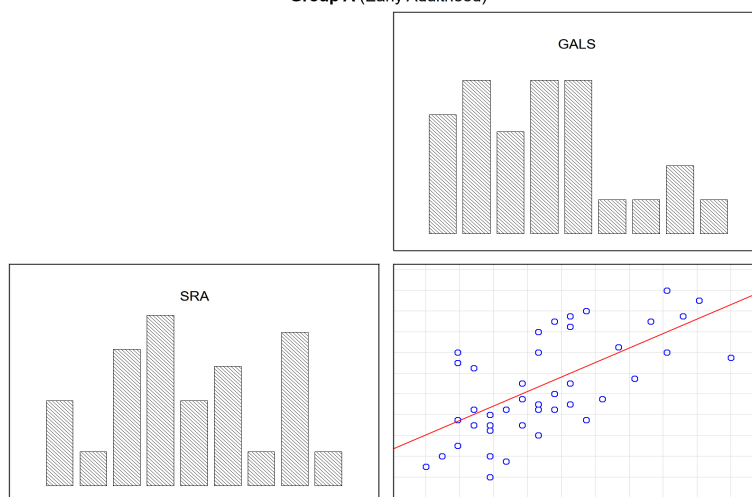
Mann-Whitney U Test: Group A (Early Adulthood) vs Group B (Middle Adulthood) By Group Marked tests are significant at p <,05000							
variable	Rank Sum Group A	Rank Sum Group B	U	Z	p-value	Valid N Group A	Valid N Group B
GALS Total (of 33)	2221,000	2829,000	946,000	-2,09227	0,036415	50	50

Таблиця 3

Взаємозв'язок між поведінковим і генеративним альтруїзмом

Spearman Rank Order Correlations MD pairwise deleted Marked correlations are significant at p <,05000				
Pair of Variables	Valid N	Spearman R	t(N-2)	p-value
Group A: SRA / GALS	50	0,642179	5,804089	0,000000
Group B: SRA / GALS	50	0,451430	3,505071	0,001000

Group A (Early Adulthood)

Group B (Middle Adulthood)

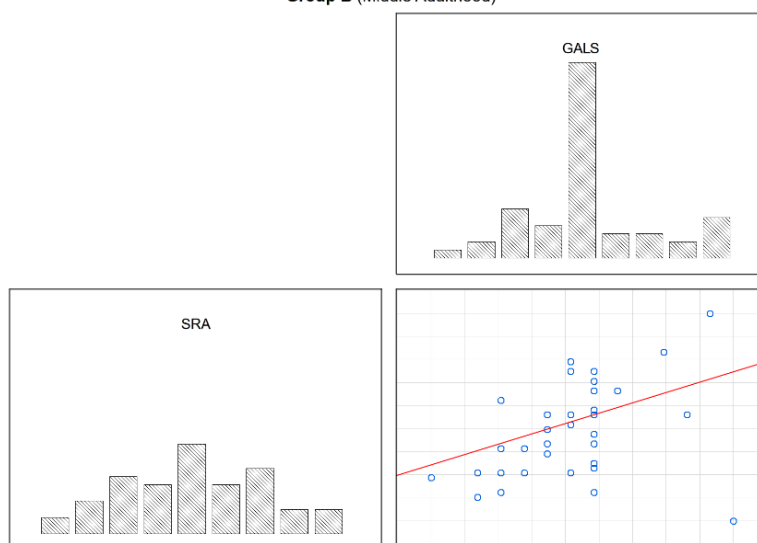

Рис. 1. Дослідження взаємозв'язку між поведінковим і генеративним альтруїзмом

Таблиця 4

Тенденції прояву драйверів		
Кількість домінуючих драйверів	%, здобувачі вищої освіти (група А)	%, здобувачі післядипломної освіти (група Б)
0	6	4
1	22	22
2	28	18
3	32	28
4	12	24
5	0	4

Це може бути пов'язане з професійним тиском, соціальними та сімейними очікуваннями, невирішеними психологічними конфліктами і стресом.

Подальше дослідження вираженості драйверів свідчить про те, що драйвери "Уперто намагайся" та "Будь сильним" виходять на перший план (табл. 5).

Таблиця 5

Ступінь вираженості драйверів (n = 100)					
	Будь досконалим	Подобайся іншим	Уперто намагайся	Будь сильним	Поспішай
%, група А	48	34	22	64	54
%, група Б	46	34	60	64	54

Можна говорити про те, що драйвер "Уперто намагайся" частіше проявляється в групі Б через необхідність постійного вдосконалення та прагненні відповідати високим стандартам. Сімейні обов'язки, амбіції і прагнення до самореалізації також відіграють важливу роль. Хронічний стрес підсилює це прагнення, особливо в умовах відповідальності, що постійно збільшується.

Для групи А властива позитивна кореляція за критерієм Спірмена між поведінковим альтруїзмом і домінуючим драйвером "Будь сильним" ($r_{\text{Спірмена}} = 0,32$, $p \leq 0,023$), що є домінантним, а також між генеративним альтруїзмом і тим же драйвером ($r_{\text{Спірмена}} = 0,39$, $p \leq 0,005$) (рис. 2, табл. 6). Це свідчить про те, що ті, хто дотримується внутрішньої настанови бути "стійким і

незалежним", можуть частіше проявляти як поведінковий, так і генеративний альтруїзм.

Імовірно, здобувачі групи А, які орієнтуються на силу і самоконтроль, можуть відчувати більшу відповідальність за допомогу іншим, прагнучи показати себе як надійні, незалежні особистості. "Будь сильним" може стимулювати їх до альтруїстичних учинків, адже це узгоджується з їхнім прагненням демонструвати силу і стійкість через здатність підтримувати інших. Генеративний альтруїзм, пов'язаний з довгостроковими цінностями та прагненням дбати про майбутні покоління, може також бути підсилений цим драйвером, оскільки люди, які прагнуть бути сильними, часто відчують потребу контролювати своє життя і допомагати іншим будувати краще майбутнє.

Таблиця 6

Дослідження змісту та структури драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки групи А

Group A (Early Adulthood) Spearman Rank Order Correlations MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$				
Pair of Variables	Valid N	Spearman R	t(N-2)	p-value
SRA Total (of 100) & Cox-Be Strong (of 10)	50	0,320256	2,34215	0,023369
GALS Total (of 33) & Cox-Be Strong (of 10)	50	0,391732	2,94974	0,004904

Group A (Early Adulthood): GALS/SRA - Cox-Be Strong

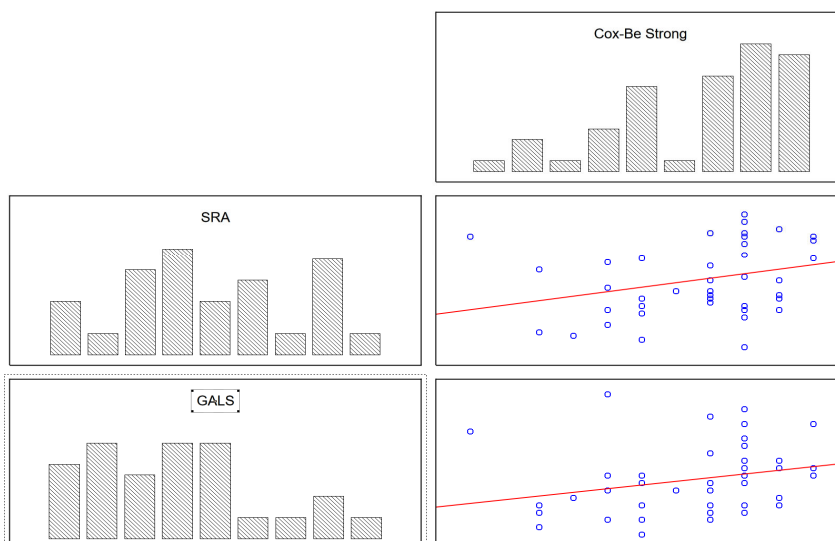

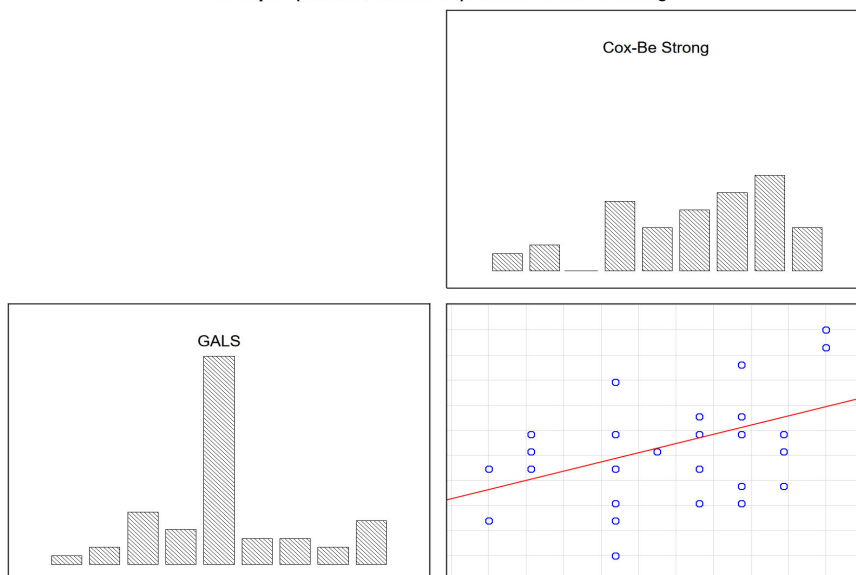
Рис. 2. Зміст і структура драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки (група А)

Таблиця 7

Зміст і структура драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки (група Б)

Pair of Variables	Group B (Middle Adulthood) Spearman Rank Order Correlations MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$			
	Valid N	Spearman R	t(N-2)	p-value
SRA Total (of 100) & Cox-Try Hard (of 10)	50	0,574226	4,85938	0,000013
GALS Total (of 33) & Cox-Try Hard (of 10)	50	0,392142	2,95339	0,004855
GALS Total (of 33) & Cox-Be Strong (of 10)	50	0,450424	3,49528	0,001030

Group B (Middle Adulthood): GALS - Cox-Be Strong

Group B (Middle Adulthood): GALS/SRA - Cox-Try Hard

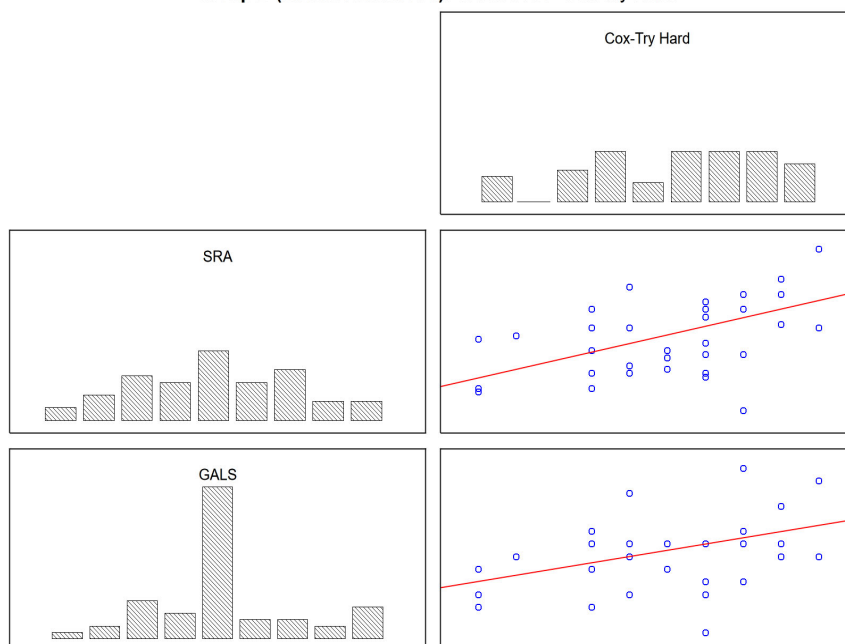

Рис. 3. Зміст і структура драйверів у мотивації альтруїстичної поведінки (група Б)

Таким чином, учасники групи А, які слідуєть драйверу "Будь сильним", можуть бути більш схильними до альтруїзму через потребу підтверджувати свою стійкість і відповідальність перед іншими.

Водночас у групі Б встановлено помірний позитивний зв'язок між генеративним альтруїзмом та драйвером "Будь сильним" ($r_{\text{Спірмена}} = 0,45$, $p \leq 0,001$) (рис. 3, табл. 7). Це свідчить про те, що особи, які прагнуть допомагати

іншим на довгостроковій основі, вважають важливим бути внутрішньо сильними та самодостатніми. Для забезпечення підтримки інших може бути необхідною внутрішня стійкість, що більше притаманно зрілій та дорослій особистості ($r_{\text{Спірмена}} = 0,45$ проти $0,39$ для групи А).

Крім того, виявлено значущий позитивний зв'язок між поведінковим альтруїзмом та драйвером "Уперто намагайся" ($r_{\text{Спірмена}} = 0,57$, $p \leq 0,00001$) (рис. 2, табл. 7). Це

свідчить про те, що люди, які демонструють альтруїзм у своїх діях, можуть бути мотивовані потребою докласти максимум зусиль та досягати високих стандартів. Можливим поясненням цього є те, що такі особи можуть сприймати альтруїстичну поведінку як ще один аспект досягнень, що відповідає їхнім високим очікуванням від себе.

Кореляція між генеративним альтруїзмом та тим же драйвером "Уперто намагайся" є слабшою, але також статистично значущою ($r_{\text{Спірмена}} = 0,39, p \leq 0,005$) (рис. 3, табл. 7).

Це свідчить про менш виражений зв'язок між цією формою альтруїзму та прагненням до постійної наполегливості й вказує на те, що особи з цим драйвером більш схильні до конкретних дій (поведінковий альтруїзм), а не до створення умов для довгострокової допомоги (генеративний альтруїзм).

Відсутність значущої кореляції між поведінковим і генеративним альтруїзмом та іншими мотивувальними факторами свідчить про те, що психологічні особливості мотивації альтруїстичної поведінки обумовлені як соціальними та професійними ролями, так і особистісними настановами. Це, своєю чергою, підкреслює складність і багатогранність психологічних процесів, що впливають на формування та прояви альтруїстичної поведінки, що потребує подальших досліджень.

Дискусія і висновки

Установлено, що особистісні настанови можуть суттєво впливати на прояв альтруїзму. Це підтверджують взаємозв'язки між транзактними драйверами та альтруїстичною поведінкою респондентів в обох групах. Драйвери, які пов'язані з прагненням до досягнення високих стандартів та самоконтролю, таких як "Будь сильним" і "Уперто намагайся", можуть стимулювати як поведінковий, так і генеративний альтруїзм. Отже, особи, які мають високі вимоги до себе, можуть частіше проявляти альтруїстичну поведінку, що відповідає їхнім внутрішнім переконанням, соціальним очікуванням. Проте в таких осіб схильність до альтруїзму може мотивуватися й потребою підтверджувати свою стійкість і відповідальність перед іншими або очікуванням відповідної поведінки від інших стосовно себе.

Відсутність значущих зв'язків між поведінковим і генеративним альтруїзмом та іншими мотивувальними факторами свідчить про те, що на формування та прояви альтруїстичної поведінки впливає чимало не врахованих у дослідженні психологічних індикаторів.

Транзактні драйвери впливають на альтруїстичну поведінку і тому важливо, які саме драйвери мотивують людину до альтруїзму і наскільки вони активні. Для кожного з домінуючих транзактних драйверів відповідний сценарій може викликати певні поведінкові патерни, які впливають на альтруїстичну поведінку. Узгодженість альтруїстичних дій є критичним для запобігання вигорання і підтримки емоційної стабільності особистості. Для кожного з драйверів можна виокремити індивідуальні стратегії, щоб забезпечити гармонійну узгодженість між допомогою іншим і піклуванням про себе.

Внесок авторів: Тетяна Траверсе – методологія; аналіз джерел, підготовка огляду літератури та теоретичних засад дослідження; написання манускрипту; перевірка та редакція манускрипту; Борис Колупаєв – концептуалізація; підготовка огляду літератури та теоретичних засад дослідження; програмне забезпечення; збір емпіричних даних та їх валідація; аналіз даних.

Список використаних джерел

Головаха, Є. (2001). Альтруїзм. У І. М. Дзюба, А. І. Жуковський & М. Г. Железняк (Ред.), *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Взято 4 березня 2025 з <https://esu.com.ua/article-43934>

Панченко, А. О. (2024). Волонтерська діяльність як одна із форм благодійної діяльності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2(84), 113–117. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.14>

Стьюарт Й., & Джойс В. (2002). *Основи ТА: Транзакційний аналіз*. ФАДА ЛТД.

Batson, C. (2011). *Altruism in humans*. Oxford University Press.

Batson, C., & Powell, A. (2003). Altruism and prosocial behavior. In T. M. Melvin, J. Lerner, & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Vol. 5. Personality and social psychology* (pp. 463–484). Wiley.

Berne, E. (1961). *Transactional analysis in psychotherapy: The classic handbook to its principles*. Condor.

Büssing, A., Kerksieck, P., Günther, A., & Baumann, K. (2013). Altruism in adolescents and young adults: Validation of an instrument to measure generative altruism with structural equation modeling. *International Journal of Children's Spirituality*, 18(4), 335–350. <https://doi.org/10.1080/1364436X.2013.849661>

Chevalier, C. (2005). Dealing with crises in organizations. *Transactional Analysis Journal*, 35(4), 348–352. <https://doi.org/10.1177/0362153705035004>

Clark, M. S., & Mils, J. (1993). The difference between communal and exchange relationships: What it is and is not. *Personality and social psychology bulletin*, 19(6), 684–691. <https://doi.org/10.1177/014616729319600>

Cox, M. (2001). *Driver questionnaire*. Workshop Handout. <https://psytests.org/ta/coxdv.html>

Darwin, C. (1859). *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favored races in the struggle for life*. John Murray.

Gellert, S. D. (1975). Drivers. *Transactional Analysis Journal*, 5(4), 422–425. <https://doi.org/10.1177/036215377500500425>

Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. II. *Journal of theoretical biology*, 7(1), 17–52. [https://doi.org/10.1016/0022-5193\(64\)90039-6](https://doi.org/10.1016/0022-5193(64)90039-6)

Harris, T. (1969). *I'm OK – You're OK: A practical guide to transactional analysis*. Harper & Row.

Hazell, J. W. (1989). Drivers as mediators of stress response. *Transactional Analysis Journal*, 19(4), 212–223. <https://doi.org/10.1177/03621537890190040>

Kahler, T., & Capers, H. (1974). The Miniscript. *Transactional Analysis Journal*, 4(1), 26–42.

Mann, H. B., & Whitney, D. R. (1947). On a test of whether one of two random variables is stochastically larger than the other. *The Annals of Mathematical Statistics*, 18(1), 50–60. <http://www.jstor.org/stable/2236101>

Maslow, A. (1954). *Motivation and personality* (1st ed.). Harper & Row.

Rogers, C. (1961). *On becoming a person, a therapist's view of psychotherapy*. Houghton Mifflin.

Rushton, J. P., Chrisjohn, R. D., & Fekken, G. C. (1981). The altruistic personality and the self-report altruism scale. *Personality and individual differences*, 2(4), 293–302. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(81\)90084-2](https://doi.org/10.1016/0191-8869(81)90084-2)

Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, 52(3–4), 591–611. <https://doi.org/10.1093/biomet/52.3-4.591>

Tudor, K. (2008). 'Take it': A sixth driver. *Transactional Analysis Journal*, 38(1), 43–57. <https://doi.org/10.1177/036215370803800107>

Vos, J., & Rijn, B. van. (2021). A systematic review of psychometric transactional analysis instruments. *Transactional Analysis Journal*, 51(2), 127–159. <https://doi.org/10.1080/03621537.2021.1904360>

Wilson, E. (1975). *Sociobiology: The new synthesis*. Harvard University Press.

References

Batson, C. (2011). *Altruism in humans*. Oxford University Press.

Batson, C., & Powell, A. (2003). Altruism and prosocial behavior. In T. M. Melvin, J. Lerner, & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Vol. 5. Personality and social psychology* (pp. 463–484). Wiley.

Berne, E. (1961). *Transactional analysis in psychotherapy: The classic handbook to its principles*. Condor.

Büssing, A., Kerksieck, P., Günther, A., & Baumann, K. (2013). Altruism in adolescents and young adults: Validation of an instrument to measure generative altruism with structural equation modeling. *International Journal of Children's Spirituality*, 18(4), 335–350. <https://doi.org/10.1080/1364436X.2013.849661>

Chevalier, C. (2005). Dealing with crises in organizations. *Transactional Analysis Journal*, 35(4), 348–352. <https://doi.org/10.1177/0362153705035004>

Clark, M. S., & Mils, J. (1993). The difference between communal and exchange relationships: What it is and is not. *Personality and social psychology bulletin*, 19(6), 684–691. <https://doi.org/10.1177/014616729319600>

Cox, M. (2001). *Driver questionnaire*. Workshop Handout. <https://psytests.org/ta/coxdv.html>

Darwin, C. (1859). *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*. John Murray.

Gellert, S. D. (1975). Drivers. *Transactional Analysis Journal*, 5(4), 422–425. <https://doi.org/10.1177/036215377500500425>

Golovakha, E. (2001). Altruism. In I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovsky & M. G. Zheleznyak (Eds.), *Encyclopedia of Modern Ukraine*. Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian]. Retrieved March 4, 2025, from <https://esu.com.ua/article-43934>

Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. II. *Journal of theoretical biology*, 7(1), 17–52. [https://doi.org/10.1016/0022-5193\(64\)90039-6](https://doi.org/10.1016/0022-5193(64)90039-6)

Harris, T. (1969). *I'm OK – You're OK: A practical guide to transactional analysis*. Harper & Row.

Hazell, J. W. (1989). Drivers as mediators of stress response. *Transactional Analysis Journal*, 19(4), 212–223. <https://doi.org/10.1177/03621537890190040>

Kahler, T., & Capers, H. (1974). The Miniscript. *Transactional Analysis Journal*, 4(1), 26–42.

Mann, H. B., & Whitney, D. R. (1947). On a test of whether one of two random variables is stochastically larger than the other. *The Annals of Mathematical Statistics*, 18(1), 50–60. <http://www.jstor.org/stable/2236101>

Maslow, A. (1954). *Motivation and personality* (1st ed.). Harper & Row.

Panchenko, A. O. (2024). Volunteering as a form of charitable activity in Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, 2(84), 113–117 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.14>

Rogers, C. (1961). *On becoming a person, a therapist's view of psychotherapy*. Houghton Mifflin.

Rushton, J. P., Chrisjohn, R. D., & Fekken, G. C. (1981). The altruistic personality and the self-report altruism scale. *Personality and individual differences*, 2(4), 293–302. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(81\)90084-2](https://doi.org/10.1016/0191-8869(81)90084-2)

Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, 52(3–4), 591–611. <https://doi.org/10.1093/biomet/52.3-4.591>

Stewart, J., & Joyce, W. (2002). *Fundamentals of TA: Transactional analysis*. FADA, LTD [in Ukrainian].

Tudor, K. (2008). 'Take it': A sixth driver. *Transactional Analysis Journal*, 38(1), 43–57. <https://doi.org/10.1177/036215370803800107>

Vos, J., & Rijn, B. van. (2021). A systematic review of psychometric transactional analysis instruments. *Transactional Analysis Journal*, 51(2), 127–159. <https://doi.org/10.1080/03621537.2021.1904360>

Wilson, E. (1975). *Sociobiology: The new synthesis*. Harvard University Press.

Отримано редакцією журналу / Received: 19.07.24

Прорецензовано / Revised: 27.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 15.12.24

Tetiana TRAVERSE, DSc (Psychol.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-9031-1173

e-mail: traversay@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Borys KOLUPAIEV, Master's Student

ORCID ID: 0000-0002-0198-9872

e-mail: borys.kolupaiev@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF MOTIVATION FOR ALTRUISTIC BEHAVIOR OF AN INDIVIDUAL IN THE CONTEXT OF TRANSACTIONAL ANALYSIS

Background. Altruistic behavior in adults during wartime has been studied. Modern research across various methodological approaches has been analyzed, examining the content and structure of altruism as a psychological phenomenon. The aim of this study is to reveal the content and structure of the psychological features of motivation for altruistic behavior in adults.

Methods. Methods of analyzing contemporary psychological literature on personality behavior motivation and transactional analysis have been employed. Additionally, theoretical and empirical methods, psychodiagnostic techniques, and mathematical-statistical data processing methods have been utilized.

Results. It has been determined that behavioral patterns associated with internal drivers influence an individual's inclination toward altruism. The content and structure of these drivers in the motivation of altruistic behavior have been found to shape its manifestations and connections with generative altruism.

It has been revealed that in early adulthood, positive correlations are observed between behavioral altruism, the dominant driver "Be Strong," and generative altruism. In middle adulthood, a moderate positive correlation has been identified between behavioral altruism and the "Try Hard" driver, indicating a stronger orientation toward behavioral rather than generative altruism.

It has been established that personal values significantly impact the manifestation of altruism. It has been suggested that drivers related to striving for high standards, self-actualization, and self-control may stimulate both behavioral and generative altruism.

Conclusions. It has been argued that individuals oriented toward self-realization and self-actualization are more likely to display altruistic behavior that aligns with their internal beliefs, life goals, and social expectations. Such an altruistic orientation may also be motivated by the need to confirm one's resilience and responsibility toward others, as well as by the expectation of reciprocal behavior from others. Individual strategies for each driver have been identified to ensure a harmonious balance between helping others and self-care.

Keywords: altruistic behavior, drivers, personality motivation, altruistic orientation, self-realization and self-control, helping others, life goals.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.